

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365
4100 AJ Culemborg
tel: 0345-512710
fax: 0345-519849
www.buwa.nl

Gemeente Harderwijk
ter attentie van M.H. Annen
Havendam 56
3841 AA Harderwijk

datum: 10 december 2010
ons kenmerk: 10-604/10.08953/IngHR
uw kenmerk: R&E
auteur: ing. K.D. van Straalen
projectleider: drs. ing. I. Hille Ris Lambers

Notitie natuurtoets bouwlocaties Hierden

Inleiding

De gemeente Harderwijk is voornemens om op dertien locaties in Hierden woningbouwontwikkeling te realiseren. Hierbij zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van soorten planten en dieren die beschermd zijn krachtens de Flora- en faunawet.

Hierden is een dorp gelegen ten noordoosten van Harderwijk. De dertien locaties liggen rondom de dorpskern (zie figuur 1.1). De toekomstige bouwlocaties liggen op onbebouwde of agrarische grond, tuinen en boerenerven (foto's 1 en 2).

Voor de nieuwbouw zal op sommige locaties gesloopt moeten worden. Het gaat hier om schuren en kleine veestallen. Alleen op de locatie Zuiderzeestraatweg 95 zal het gehele terrein nieuw worden ingericht, waardoor ook de bestaande woning verdwijnt.

Door de inbreiding zal het areaal aan groen in de vorm van tuinen en agrarische gronden binnen het dorp Hierden afnemen.

Methodiek

Het plangebied is op 17 november bezocht¹. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken en expert judgement is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten. Aanwezige bebouwing en bomen zijn extern en voor zover toegankelijk intern beoordeeld op aanwezigheid van (sporen van) vleermuizen.

---

¹ Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet worden drie beschermingsregimes onderscheiden. Voor soorten uit Tabel 1 geldt vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. In voorkomende gevallen hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Voor soorten van Tabel 2 of 3 geldt geen vrijstelling en kan aanvraag van een ontheffing aan de orde zijn bij overtreding van verbodsbepalingen. In de lopende tekst is per beschermde soort aangegeven in welke categorie deze is opgenomen.

Aanvullend op het terreinbezoek heeft beperkt bronnenonderzoek plaatsgevonden. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen zijn online beschikbare bronnen geraadpleegd, waaronder de NDFF (telmee.nl, waarneming.nl).

Foto 1 & 2 Lageweg 1 en Ooster Mheenweg1

Resultaten

Omdat de locaties dicht bij elkaar liggen binnen het zelfde landschapstype, is ervoor gekozen in deze verslaglegging ze per soortgroep als geheel te bespreken. Locatiespecifieke informatie wordt, indien relevant, apart genoemd.

Planten

Binnen het plangebied bestaat het groen uit tuinen, erfbeplanting, opgaande bomen en agrarische gronden. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Uit de omgeving is het voorkomen van akkerklokje, brede wespenorchis en grote kaardenbol bekend. Mogelijk komen deze soorten binnen het plangebied voor, binnen het plangebied komt in beperkte mate van geschikt habitat voor. Het gaat hier om hooguit enkele exemplaren. Genoemde soorten staan in Tabel 1 van de Flora- faunawet.

Ongewervelden

Uit de regio zijn geen beschermde ongewervelden bekend die op grond van de aanwezigheid in het plangebied kunnen voorkomen (Hille Ris Lambers, 2007).

Vissen

Binnen het plangebied is geen open water aanwezig. Het voorkomen van vissen kan worden uitgesloten.

Amfibieën

Op grond van het aanwezige landbiotoop in het plangebied kunnen bruine kikker, bastaardkikker, kleine watersalamander, gewone pad voorkomen (RAVON.nl). Genoemde soorten staan in Tabel 1 van de Flora- faunawet. Uit de directe omgeving van het plangebied zijn geen strikt beschermde soorten amfibieën bekend. Omdat geschikt habitat ontbreekt kan het voorkomen van strikt(er) beschermde soorten worden uitgesloten.

Reptielen

Uit de regio (Veluwe) is het voorkomen van de zandhagedis, levendbarende hagedis, hazelworm (RAVON.nl, Creemers *et al.*, 2009) bekend. In het plangebied komen geen terreinen voor die geschikt zijn als leefgebied van reptielen. De genoemde soorten hebben alle voorkeur voor open zandige terreinen, afgewisseld met lage begroeiing zoals heide. De terreinen in het plangebied zijn grotendeels intensief in gebruik,

bijvoorbeeld als tuin (gazon) en agrarische gronden. Het plangebied heeft daarom voor reptielen geen betekenis. Het voorkomen van reptielen wordt uitgesloten.

Grondgebonden zoogdieren

Uit de regio zijn de strikt(er) beschermde das, eekhoorn en boommarter bekend (Hille Ris Lambers, 2007, zoogdieratlas.nl). Binnen het plangebied is voor deze soorten geen geschikt biotoop aanwezig. Voorkomen van deze soorten kan op grond hiervan en het ontbreken van waarnemingen worden uitgesloten. Op grond van de aanwezige biotopen in het plangebied kunnen huisspitsmuis, bosmuis en egel voorkomen. Genoemde soorten staan in Tabel 1 van de Flora- faunawet.

Vleermuizen

Uit de omgeving zijn de volgende soorten bekend waarvoor in het plangebied geschikte zomerverblijfplaatsen aanwezig zijn, namelijk gewone dwergvleermuis en laatvlieger.

Binnen het plangebied zijn geen geschikte verblijfplaatsen aangetroffen voor boombewonende vleermuizen. De woning aan de Zuiderzeestraatweg 95 vormt in potentie een geschikte zomerverblijfplaats voor mannelijke gebouwbewonende soorten vleermuizen, te weten laatvlieger en gewone dwergvleermuis. In de woning zitten diverse potentiële invliegopeningen die toegang geven tot de spouwen van muren. De directe omgeving vormt geschikt foerageergebied. De woning wordt gesloopt. De overige bebouwing op deze locatie en de gebouwen op de overige locaties zijn niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Al deze gebouwen zijn namelijk enkelwandig, niet geïsoleerd en hebben hierdoor een instabiel klimaat en veel tochtgaten.

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats²

Tijdens het veldbezoek zijn de te slopen bouwwerken onderzocht op nestplaatsen voor huismus, kerkuil, steenuil en gierzwaluw. Alleen van huismussen zijn mogelijk nesten aangetroffen. Gezien de datum van het veldbezoek (buiten het broedseizoen) was het niet mogelijk om met 100% zekerheid vast te stellen of de nesten in gebruik waren, en of het daadwerkelijk nesten van huismussen betrof. Op de slooplocaties aan de Grevenhofsweg 1 zijn maximaal zes nesten aangetroffen, aan de Lageweg 21 één nest en aan de Ooster Mheenweg 1 zijn maximaal drie nesten van mogelijk huismussen aangetroffen.

Binnen het plangebied zijn geen geschikte nestlocaties gevonden voor gierzwaluw en steenuil. Het voorkomen van deze soorten kan op grond hiervan worden uitgesloten. Voorkomen van andere broedvogels met een jaarrond beschermd nestplaats (zoals kerkuil) kan op grond van het ontbreken van geschikt broedbiotoop en ontbreken van waarnemingen worden uitgesloten (inf. Vogelbeschermingswacht Noordwest Veluwe).

Effecten

Planten, amfibieën en grondgebonden zoogdieren

Binnen het plangebied zijn alleen soorten van Tabel 1 van de Flora- en faunawet aangetroffen. Met de beoogde werkzaamheden kunnen groeiplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen van een of meerdere exemplaren van deze soorten worden vernietigd, waardoor verbodsbepalingen worden overtreden. Voor deze soorten geldt echter een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen.

---

² Op grond van door het ministerie van LNV verstrekte handreikingen worden nesten van de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen beschouwd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw.

Vleermuizen

Binnen het plangebied kan de aanwezigheid van zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en laatvlieger niet worden uitgesloten. Bij de sloop van de woning aan de Zuiderzeestraatweg 95 kan niet worden uitgesloten dat zomerverblijfplaatsen van genoemde soorten verloren gaan. Vleermuizen beschikken over een netwerk van verblijfplaatsen; binnen een seizoen maken ze gebruik van meerdere plekken. Om te voorkomen dat bij de sloop verbodsbepalingen worden overtreden, dienen (bij aanwezigheid van vleermuizen) mitigerende maatregelen uitgevoerd te worden. Met de beoogde werkzaamheden worden mogelijk verbodsbepalingen overtreden voor deze soorten waarvoor mitigerende maatregelen uit de aanbevelingen te worden opgevolgd. Ook dient gegarandeerd te worden dat voldoende verblijfplaatsen beschikbaar blijven.

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats

Binnen het plangebied zijn mogelijk nesten van huismus aangetroffen, soorten met een jaarrond beschermd nest.

Door de sloop van de schuren aan de Grevenhofsweg 1, Lageweg 21 en Ooster Mheenweg 1 worden verbodsbepalingen overtreden. Binnen het plangebied verdwijnen in totaal naar inschatting mogelijk negen nesten van de huismus. Voordat overgegaan kan worden tot het slopen van de schuren moeten de mitigerende maatregelen uit de aanbevelingen zijn opgevolgd om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen.

Daarnaast zijn diverse algemene vogelsoorten aangetroffen die ook in het plangebied tot broeden kunnen komen. Het verstoren van broedvogels is niet toegestaan en dient voorkomen te worden.

Conclusie

Het plangebied heeft een betekenis als leefgebied voor enkele soorten van Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor het overtreden van verbodsbepalingen.

Daarnaast bevinden zich in het plangebied mogelijk jaarrond beschermde nesten van de huismus en mogelijk vaste verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen. Met het tijdig treffen van mitigerende maatregelen kunnen effecten op de lokale populatie huismus worden voorkomen. Ten aanzien van vleermuizen dienen eveneens de maatregelen zoals voorgesteld in de aanbevelingen te worden opgevolgd. Deze passende maatregelen zijn nodig om effecten te kunnen uitsluiten.

Aanbevelingen

Vleermuizen

Voor de gewone dwergvleermuis en laatvlieger dienen mitigerende maatregelen getroffen te worden:

- De sloop van de Zuiderzeestraatweg 95 dient te worden uitgevoerd in de periode november – maart.
- Enkele dagen voor de sloop dient het rieten dak te worden verwijderd, zodat de woning ongeschikt wordt als verblijfplaats voor vleermuizen.
- Indien tijdens de sloop toch vleermuizen aanwezig blijken te zijn, dient onverwijld contact opgenomen te worden met een vleermuizendeskundige.

- In de nieuwbouw van de Zuiderzeestraatweg 95 dienen maatregelen te worden getroffen om gebruik van de nieuwbouw als verblijfplaats door vleermuizen mogelijk te maken. Deze maatregelen kunnen bestaan uit het toegankelijk maken van geschikte verblijven (e.d. spouwmuren, ruimte achter beplating) of het inbouwen cq. ophangen van speciale vleermuiskasten. Het toegankelijk maken van spouwmuren kan door op een hoogte van 3,50 m en hoger in de spouwmuur open stootvoegen met een breedte van 15 à 20 mm te maken.
- In de directe omgeving zijn voldoende alternatieve verblijfplaatsen voor vleermuizen beschikbaar, verdere mitigerende maatregelen zijn niet nodig.

Huismus

Voor huismus dienen mitigerende maatregelen getroffen te worden in de vorm van alternatieve nestgelegenheden in de nieuw te bouwen woningen. Dit kan door middel van het plaatsen van speciale mussenpannen. Aanbevolen wordt minimaal vijf van dit soort pannen op per locatie (Grevenhofsweg 1, Lageweg 21 en Ooster Mheenweg 1) aan te brengen en deze pannen aan te brengen met een onderlinge afstand van circa één meter (boven elkaar of naast elkaar of beide). Hoewel alle windrichtingen als locatie in principe geaccepteerd worden, wordt aanbevolen de pannen bij voorkeur en indien mogelijk te oriënteren op het noorden of oosten. Door het plaatsen van de mussenpannen ontstaat binnen de nieuwe bouwlocaties voldoende nieuwe broedmogelijkheden voor huismussen. Voorwaarde is echter wel dat de nieuwe mussenpannen voor het eerstvolgende broedseizoen na de sloop geplaatst zijn. Wanneer dit niet mogelijk is wordt aanbevolen om in de omgeving direct naast de te slopen schuren de voorgestelde aantallen alternatieve nestgelegenheden te plaatsen een maand voordat wordt overgegaan tot de sloop.

Overige broedvogels

Ten aanzien van vogels in zijn algemeenheid geldt dat verstoring van broedende vogels voorkomen dient te worden. Hiervoor dienen sloop- en rooiwerkzaamheden buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd. Het broedseizoen loopt doorgaans vanaf half maart tot en met augustus. Indien de werkzaamheden binnen dit seizoen zijn gepland kunnen deze worden uitgevoerd indien vooraf is vastgesteld dat er met de werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Dit kan door voorafgaande aan de uitvoering van de werkzaamheden het plangebied te controleren op nesten.

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met I. (Ingrid) Hille Ris Lambers.

Akkoord voor uitgave:

G.F.J. Smit.
Teamleider

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Harderwijk

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeleevoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Literatuur

Creemers, R. & J. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. RAVON, Nijmegen.

Hille Ris Lambers, I., 2007. Notitie bevindingen veldbezoek planlocaties Harderwijk en Hierden. Notitie Bureau Waardenburg dd. 04-06-07.

internet:

www.zoogdieratlas.nl

www.ravon.nl

Bijlage 1 Overzichtskartaar bezochte locaties

